

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Osa 3: Inklusiivisen toimintakulttuurin arviointi ja kehittäminen

Noora Heiskanen, yliopistotutkija, Itä-Suomen yliopisto, erityispedagogiikka

Toimintakulttuuri Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022)

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen varhaiskasvatus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka rakentuu muun muassa

- arvoista ja periaatteista
- työtä ohjaavien normien ja tavoitteiden tulkinnasta
- oppimisympäristöistä ja työtavoista
- yhteistyöstä ja sen eri muodoista
- vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä
- henkilöstön osaamisesta, ammatillisuudesta ja kehittämisotteesta
- johtamisrakenteista ja -käytännöistä
- toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Inklusiivista varhaiskasvatusta tukevan toimintakulttuurin edellytykset Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022)

Inklusiivisen varhaiskasvatuksen toteuttamisen edellytyksenä on laadukas pedagoginen ja erityispedagoginen osaaminen ja toiminta, huolenpito lasten hyvinvoinnista sekä henkilöstön sitoutuminen inklusion periaatteisiin. Inklusiivisen toimintakulttuurin toteuttaminen edellyttää inklusion johtamista, kehittämistä ja toteutumisen arviointia.

Inklusiivisuuden arviointi

Karvin arviointityökalut

- Karvi on antanut laadunarvioinnin perusteet ja suositukset, tutustu <https://karvi.fi/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-laadun-arvioinnin-perusteet-ja-suositukset/>
- Vuosina 2019–2022 Karvi kehittää indikaattoreista arviointikriteerejä järjestäjien laadunarvioinnin tueksi. Tutustu digitaaliseen laadunarviointijärjestelmä Valssiin <https://karvi.fi/varhaiskasvatus/ajankohtaista-varhaiskasvatuksesta/>

Varhaiskasvatuksen riittävyys, saatavuus, saavutettavuus ja inklusiivisuus

Kansallisella tasolla

5. Kansallinen ohjausjärjestelmä turvaa kaikkien lasten oikeuden varhaiskasvatukseen. Laadukkaat, inklusiivisuuden periaatetta toteuttavat palvelut ovat kaikkien lasten saatavilla ja saavutettavissa.
6. Kansallinen ohjausjärjestelmä linjaa ja turvaa yksilöllisen kehityksen ja oppimisen tuen toteuttamisen, jotta jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen.

Paikallisella tasolla

7. Varhaiskasvatuksen järjestäjän on varmistettava, että laadukkaat, inklusiivisuuden periaatetta toteuttavat varhaiskasvatuspalvelut ovat kaikkien lasten saatavilla ja saavutettavissa.
8. Paikalliset varhaiskasvatuspalvelut on järjestetty siten, että ne turvaavat kehityksen ja oppimisen tuen toteuttamisen ja varmistavat, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen. Lapsen tarvitsema tuki tuodaan lapsen oppimisympäristöön.

Pedagogisen toiminnan tasolla

9. Päiväkodin johtaja varmistaa päivittäin, että paikalla on lain edellyttämä ja riittävä määrä henkilöstöä lasten määrään nähden, jotta lasten turvallisuus ja vuorovaikutussuhteiden pysyvyys voidaan taata sekä varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet toteutuvat.
10. Varhaiskasvatuksen henkilöstö varmistaa, että kaikki lapset voivat osallistua kaikkeen toimintaan taustastaan ja yksilöllisistä ominaisuuksistaan riippumatta.

Inklusiivisuuden arviointi

Reflektointityökalu varhaiskasvatuksen inklusiivisuuden arviointiin

Reflektiotyökalu koostuu
kysymyksissä, jotka kohdistuvat

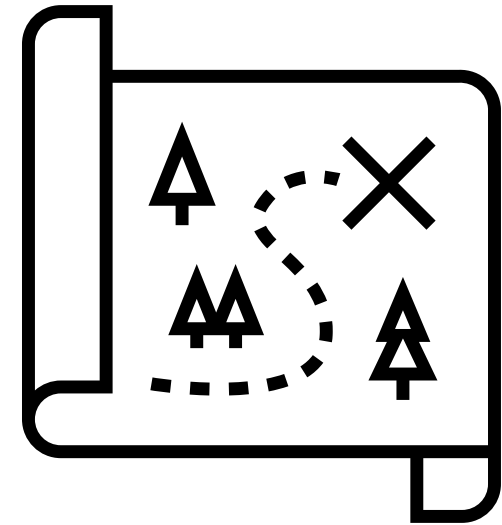
- ryhmän ilmapiiriin
- sosiaaliseen ympäristöön
- lapsilähtöisyyteen
- fyysiseen ympäristöön
- välineisiin ja materiaaleihin
- Vuorovaikutukseen
- oppimis- ja opettamisympäristöön
sekä
- perheiden osallisuuteen.

Inklusiivisuuden arviointi

Pohdintapakki - Työkalu kasvattajille

Pohdintapakki koostuu kuudesta teemasta:

1. Muutokset lasten elämässä
2. Lasten väliset suhteet
3. Erilaisuus
4. Materiaalinen (fyysinen) ympäristö
5. Päiväkodin ja koulun käytänteet
6. Kohtaaminen, kuuntelu ja vuoropuhelu.

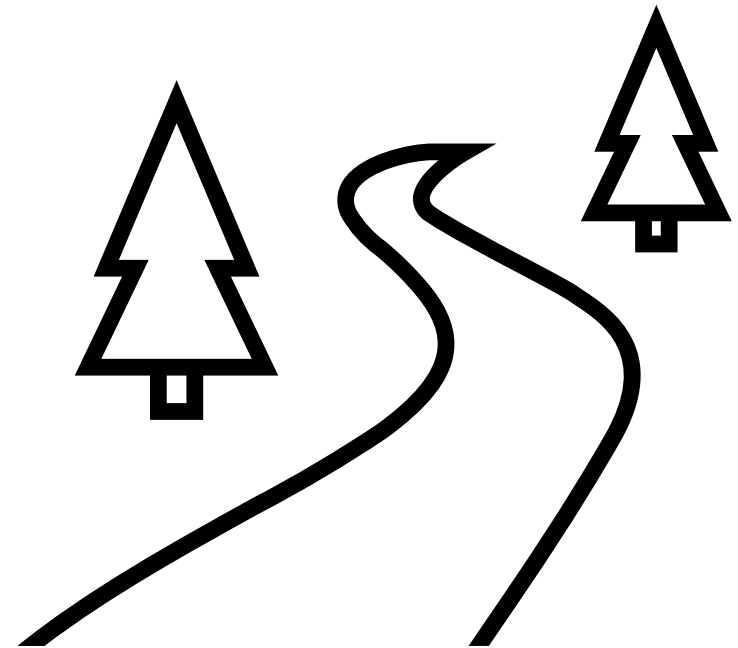

Lisätietoja ja linkki pohdintapakkiin: Sirkko, Juutinen, Kyrönlampi, Puroila Takala ja Viljamaa 2021.
Mukana? Yhteenkuuluvuuden politiikka kasvatusyhteisöissä. Tutkittua varhaiskasvatuksesta –blogi.
<https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2021/08/13/mukana-yhteenkuuluvuuden-politiikka-kasvatusyhteisoissa/>

Kohti inklusiivisempaa toimintakulttuuria

Pienin askelin eteenpäin

- Jaetun ymmärryksen rakentaminen
- Vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen
- Tavoitteenasettelu: pienet askeleet
- Konkreettisten keinojen valinta
- Edistymisen arviointi

Luettavaksi: Paula Laakso, Päivi Pihlaja ja Eero Laakkonen 2020. Inklusiivisen pedagogiikan johtaminen varhaiskasvatuksessa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 9(2), 373 – 398. Saatavilla avoimesta verkossa osoitteessa <https://journal.fi/jecer/article/view/114138>

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Mielenkiintoista kehittämismatkaa inklusion parissa!

